

**СТАБИЛНА БЪЛГАРИЯ
В СИГУРНА ЕВРОПА**

ПРОГРАМА

Земеделие, храни, гори и рибарство 2024-2028 г.

ГЕРБ

КАКВО Е СЪСТОЯНИЕТО ДНЕС

Политическата нестабилност след редовните парламентарни избори от 2021 година нямаше как да не се отрази секторите, за които управлението на ГЕРБ полагаше специални усилия и налагаше предвидимост и ясни перспективи. Служебните правителства и краткия мандат на управление на ПП/ДБ бяха обелязани не само с няколко сериозни фермерски протеста, но и с трайна тенденция на задълбочаване на кризата в сектора, рекордно ниски нива на цените по стоковите борси, липса на управленски стратегически политики и непостоянни, често нелогични законодателни инициативи за тяхното прилагане.

В същото време международните политически кризи се засилиха от нови конфликти и задълбочаване на напрежението. Войната в Украйна и последвалите решения на ЕК за изразяване на солидарността на европейската общност с украинския народ отвориха нови проблеми в селскостопанския сектор не само у нас. Решенията на ЕК често бяха колебливи и противоречащи си, опитвах се същевременно да налагат либерализация на търговията, но и възможност за национална подкрепа заради кризата. Зелените изисквания в новата ОСП допълнително оскъпиха производството, затрудниха фермерите в прилагането на изискванията и ЕК се принуди да реагира с частична дерогация по условията на ДЗЕС, за да ги направи по-приемливи. Съчетанието между международните проблеми и лошите управленски решения на служебните правителства и редовното на ПП/ДБ в крайна сметка доведоха до рекордно ниски цени по стоковите борси и предизвикаха и най-голямото намаление на резултатите за последните години, най-вече в зеленчукопроизводството и животновъдството. Тенденциите са ясно забележими в приложените таблици:

Реколтирани площи и произведена продукция за периода 2019-2023 г.

	2020		2021		2022		2023*		Изменение 2022/2021		Изменение 2023/2022	
									(%)		(%)	
	Реколтирана площ	Производство (тона)	Реколтирана площ	Производство (тона)	Реколтирана площ	Производство (тона)	Реколтирана площ	Производство (тона)	Реколтирана площ	Производство	Реколтирана площ	Производство
	(ха)		(ха)		(ха)		(ха)					
Маслодайна роза	4 807	14 587	4 131	11 954	4 293	10 657	4 000	10 500	3,92%	-10,85%	-6,83%	-1,47%

Зеленчуци, общо, в това число:	33 704	651 636	35 094	690 104	30 587	629 161	30 276	594 045	-12,84%	-8,83%	-1,02%	-5,58%
Домати	2 586	115 790	2 427	116 418	3 077	126 455	3 179	115 650	26,78%	8,62%	3,31%	-8,54%
Краставици	490	50 202	432	51 414	650	51 025	713	50 131	50,46%	-0,76%	9,69%	-1,75%
Корнишони	206	3 434	156	2 268	56	1 242	128	2 383	-64,10%	-45,24%	128,57%	91,87%
Патладжани	369		321	7 804	415	9 689	362	10 238	29,28%	24,15%	-12,77%	5,67%
Пипер (вкл. люта)	2 597	50 992	2 866	61 576	2 338	46 793	2 518	52 005	-18,42%	-24,01%	7,70%	11,14%
Главестозеле	1 460	32 066	1 394	n.a.	1 775	39 590	1 847	44 963	27,33%	-	4,06%	13,57%
Лук кромид – зрял	2 620	28 443	2 351	29 874	2 318	27 459	3 016	38 956	-1,40%	-8,08%	30,11%	41,87%
Моркови	591	8 702	459	12 056	359	9 544	446	9 707	-21,79%	-20,84%	24,23%	1,71%
Картофи	9 946	192 331	10 902	195 639	9 160	172 209	7 024	119 239	-15,98%	-11,98%	-23,32%	-30,76%
Дини	4 421	87 251	4 747	107 342	3 338	79 978	3 714	80 130	-29,68%	-25,49%	11,26%	0,19%
Пъпеши	2 243	25 453	2 952	29 203	2 080	21 493	2 794	29 487	-29,54%	-26,40%	34,33%	37,19%

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика"

*Данните за 2023 за маслодайна роза са предварителни

Забележка: Площите и производството за 2022 г. и 2023 г. включват и оранжерии

Основни плодове

	2020		2021		2022		2023		Изменение 2022/2021		Изменение 2022/2021	
	Реколтирана площ (ха)	Производство (тона)	Реколтирана площ (ха)	Производство (тона)	Реколтирана площ (ха)	Производство (тона)	Реколтирана площ (ха)	Производство (тона)	(%)		(%)	
									Реколтирана площ	Производство	Реколтирана площ	Производство
Ябълки	3 555	37 874	3 778	44 030	3 720	46 403	3 562	34 933	-1,54%	5,39%	-4,25%	-24,72%
Круши	503	2 830	545	3 038	575	3 100	468	2 511	5,50%	2,04%	-18,61%	-19,00%
Праскови	2 775	20 740	2 673	21 698	2 533	24 182	1 483	10 799	-5,24%	11,45%	-41,45%	-55,34%
Кайсии и зарзали	1 838	9 516	3 064	20 701	3 049	19 040	2 199	10 855	-0,49%	-8,02%	-27,88%	-42,99%
Череша	10 631	52 326	10 754	52 615	10 799	53 920	9 648	46 222	0,42%	2,48%	-10,66%	-14,28%
Вишни	1 101	4 809	1 183	4 414	1 111	4 260	934	3 274	-6,09%	-3,49%	-15,93%	-23,15%

Сливи и джанки	8 573	60 024	9 275	65 123	9 398	56 650	9 256	57 737	1,33%	-13,01%	-1,51%	1,92%
Ягоди	731	4 272	837	6 280	774	5 129	759	5 206	-7,53%	-18,33%	-1,94%	1,50%
Малини	1 829	4 750	1 632	5 563	1 566	5 691	1 572	5 656	-4,04%	2,30%	0,38%	-0,62%
Орехи	7 097	4 750	8 066	4 731	8 327	4 035	7 509	3 450	3,24%	-14,71%	-9,82%	-14,50%

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика"

Забележка: Площите и производството за ягоди за 2022 г. и 2023 г. включват и оранжерии

Брой животни

Брой животни	Мярка	2020	2021	2022	2023	Изменение 2022/2021	Изменение 2023/2022
Говеда - общо, в т. ч.:	брой	568 726	589 512	559 544	553 363	-5,1%	-1,1%
крави - общо, в т. ч.:	брой	367 529	381 419	361 476	355 565	-5,2%	-1,6%
- млечни крави	брой	227 795	214 936	197 996	187 096	-7,9%	-5,5%
- месодайни крави	брой	139 734	166 483	163 480	168 469	-1,8%	3,1%
Биволи - общо, в т. ч.:	брой	20 179	21 686	20 317	20 941	-6,3%	3,1%
Биволици	брой	14 147	15 407	14 841	15 317	-3,7%	3,2%
Овце - общо, в т. ч.:	брой	1 307 771	1 199 547	1 096 399	1 072 768	-8,6%	-2,2%
овце-майки - общо, в т. ч.:	брой	1 105 776	1 013 239	928 849	901 209	-8,3%	-3,0%
- млечни овце-майки	брой	975 531	860 559	758 821	718 303	-11,8%	-5,3%
- месодайни овце-майки	брой	130 245	152 680	170 028	182 906	11,4%	7,6%
Кози - общо, в т. ч.:	брой	253 401	215 002	184 019	174 952	-14,4%	-4,9%
кози-майки	брой	207 714	179 836	156 285	145 265	-13,1%	-7,1%
Свине - общо, в т. ч.:	брой	592 097	694 663	601 702	724 745	-13,4%	20,4%
разплодни женски свине над 50 кг общо	брой	65 769	65 750	49 763	53 969	-24,3%	8,5%
Птици - общо, в т.ч.:	хил. броя	13 964	14 168	15 507	14 522	9,5%	-6,4%
Кокошки и подрастващи носачки	хил. броя	7 062	6 659	7 139	6 583	7,2%	-7,8%
пилета от кокоши вид за месо	хил. броя	5 349	5 517	6 673	5 947	21,0%	-10,9%
патици	хил. броя	1 360	1 889	1 627	1 919	-13,9%	17,9%
пуйки	хил. броя	21	16	8	15	-50,0%	87,5%
други птици	хил. броя	172	87	55	49	-36,8%	-10,9%
Пчелни семейства	брой	863 283	837 955	823 250	816 673	-1,8%	-0,8%

Източник: МЗХ, отдел Агростатистика

Забележка:

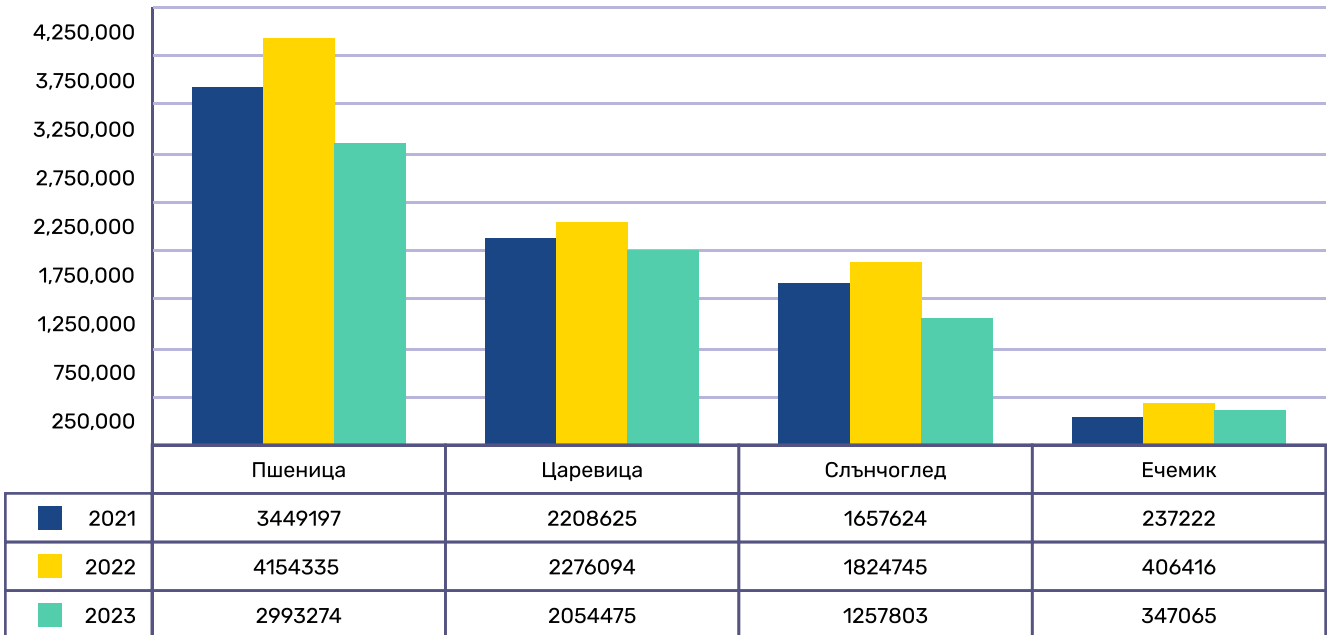
1. Данните за брой ЕРД, ДРД и свине са към 1-ви ноември;
2. Данните за брой птици са към 31-ви декември;
3. Данните за брой пчелни семейства са към 1-ви октомври.

Навлизането в ЕС на украинската продукция, очаквано доведе до съществени промени не само на общия европейски пазар, но и в традиционните пазари, извън общността.

На графиките по-долу ясно се вижда състоянието на сектора.

**Запаси в страната по оперативен баланс
към 31 декември - 2021,2022,2023 г./тон**

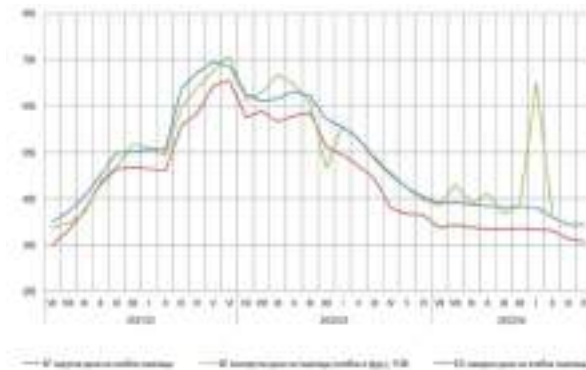

Изкупни цени в България (лева/тон без ДДС)

	15.05.2024	Изменение (%)		
		седм. база	мес. база	год. база
хлебна пшеница	367	↑ 1,4%	↑ 2,8%	↓ -11,4%
фуражна пшеница	343	↑ 0,6%	↑ 2,4%	↓ -12,1%
фуражен ечемик	343	→ 0,0%	↑ 1,5%	↓ -
рапица	*	-	-	-
царевица	345	↑ 2,1%	↑ 3,0%	↓ -17,5%
слънчоглед	743	→ 0,0%	↑ 2,1%	↑ 1,4%

Източник: САПИ

Средномесечни цени на пшеница в България и ЕС (лева/тон)

Източник: САПИ, НСИ - цени в България; ЕК - цени в Европейския съюз

Средномесечни цени на слънчоглед в България и ЕС (лева/тон)

Източник: САПИ, НСИ - цени в България; ЕК - цени в Европейския съюз

Средномесечни цени на царевица в България и ЕС (лева/тон)

Източник: САПИ, НСИ - цени в България; ЕК - цени в Европейския съюз

Навлизането на пазара на ЕС на украинската продукция промени и каналите на реализация ѝ на общия пазар и третите страни.

Ясно се открояват тенденциите за промяна на досегашните канали за реализация на българската продукция на пазарите на ЕС след влизането на този пазар на украинското производство. Следващите таблици сравняват износа от България към страни от ЕС и експорта на Украйна.

Export from Bulgaria

Export of wheat from Bulgaria to the EU 27 leading markets from, 2021-2023* (ton)

EU MS	2021	2022	2023	2023-2021	2022-2021
total for EU 27	2 348 119	1 201 907	1 489 913	-858 206	-1 146 212
Greece	597 159	448 617	332 189	-264 970	-148 542
Spain	758 287	334 777	889 277	-130 990	-423 510
Romania	497 434	238 778	103 732	-393 702	-258 656
Italy	170 593	139 811	48 709	-121 884	-30 782
Portugal	114 546	27 500	77 802	-36 744	-87 046

Източник: NSI (National Statistical Institute) and ec.europa.eu/Eurostat/Comext

Data for 2023 are until September

Export of corn from Bulgaria to the EU 27 leading markets from, 2021-2023* (ton)

EU MS	2021	2022	2023	2023-2021	2022-2021
total for EU 27	1 175 589	708 769	451 900	-723 689	-466 820
Greece	350 354	293 799	160 900	-189 454	-56 555
Romania	338 278	202 307	34 524	-303 754	-135 971
Spain	249 469	116 247	154 515	-94 954	-133 222
Italy	92 203	32 344	51 700	-40 503	-59 859

Източник: NSI (National Statistical Institute) and ec.europa.eu/Eurostat/Comext

Data for 2023 are until September

Export from Ukraine

Export of wheat from Ukraine to indicative leading markets, 2021-2023* (ton)

EU MS	2021	2022	2023	2023-2021	2022-2021
Spain	84 038	1 017 544	3 261 200	3 177 162	933 506
Greece	32 397	209 274	278 425	246 028	176 877
Italy	122 099	357 538	384 217	262 119	235 440
Portugal	0	15 180	118 340	118 340	15 180
Romania	0	505 442	207 743	207 743	505 442

Източник: ec.europa.eu/eurostat/comext

Data for 2023 are until October

Export of corn from Ukraine to indicative leading markets, 2021-2023* (ton)

EU MS	2021	2022	2023	2023-2021	2022-2021
Spain	2 453 035	3 132 269	2 721 127	268 092	679 234
Greece	9 517	120 609	122 366	112 849	111 092
Italy	785 176	1 230 862	1 541 464	756 288	445 687
Portugal	796 876	343 472	564 585	-232 291	-453 404
Romania	529	745 968	583 508	582 979	745 439

Източник: ec.europa.eu/eurostat/comext

Data for 2023 are until October

Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 год., за чиято промяна имаше единодушно решение на Комисията по земеделието, храните и горите от 48-то Народно събрание, бе променен след съответната процедура и очаква одобрението на Европейската комисия. Това изменение не удовлетвори най-уязвимите производства, но все пак е стъпка напред от първоначално одобрения СПРЗСР за 2023-2027 год. Останаха още детайли за корекция с цел справедливо разпределение на бюджета в полза на производствени площи и продуктивно поголовие.

Популизмът, реваншистката политика и зрелищният ПР, като емблема и характеристика на управлението на ПП „Продължаваме Промяната“, се установиха трайно като единствен мотивационен елемент при вземането на каквото и да е управленско решение. Това, очаквано, доведе до нарушаване на обичайния ритъм на работа. Нарушиха се системите за контрол и сроковете за извършване на плащания към стопаните.

Националният план за възстановяване и устойчивост бе приложен в този кратък управленски мандат и земеделските стопани очакват сключването на договорите си.

Управленският период на ПП „Продължаваме Промяната“ ще бъде отчетен и като период, в който не се приложиха нито една политика, мярка или инструмент в подкрепа на реализацията на българската продукция. Дори инструменти, които работиха преди, сега не бяха употребени. Това определи в последната маркетингова година цената на реализация на земеделската продукция от зеленчуци и плодове да е на рекордно ниски нива.

В същото време, българският потребител продължи да консумира основните хранителни продукти на най-високи цени в целия ЕС. Не бяха предприети каквито и да е действия от страна на правителството за решаването на основния проблем на всяко българско домакинство – достъпността до необходимата храна. Нямахме действия и по отношение на злоупотреба с монополно положение или твърде висок пазарен дял, нито по отношение на социалната политика – подкрепа на тази достъпност за бедните домакинства. За разлика от България, много страни в ЕС провеждат и в момента интензивна политика в тези посоки.

Оцеляването на земеделските стопани и оставането им в сектора в тази ситуация изисква спешни мерки и вземане на политически стратегически решения за сектора, които ще намерят своята форма и в нови промени на Стратегическия план.

КАКВО ЩЕ НАПРАВИМ НИЕ:

През следващия управленски период ще прилагаме политики, насочени към решаването на ликвидната криза в сектора, нормализиране на пазарната среда и осигуряване на стабилни доходи в средносрочен план. Ще отключим на потенциала на селското стопанство за постигане на екологична устойчивост и за борба с изменението на климата.

- Ще въведем мерки за административно облекчаване на дейността на земеделските стопани, вкл. и ежегодна регистрация, при условия на дигитализация на системите за държавно управление и тези на земеделските стопани.
- Ще прилагаме по-насочена подкрепа към малките и средни земеделски стопанства, предвид тяхното значение за стабилността на отрасъла и запазването на традиционни за страната производствени направления.
- Ще въведем цялостно административно обслужване от НССЗ /Националната служба за съвети в земеделието/ за тази категория стопани, в т.ч. и административно обслужване във фермата за малки земеделски стопани, включващо ежегодна регистрация, заявяване на площи и животни за подпомагане, консултиране и изготвяне на бизнеспланове.
- Ще създадем условия за по-добър пазарен достъп и реализация на продукцията, което ще позволи формиране на стабилни и справедливи доходи на производителите.
- Ще въведем мерки за подобряване достъпа до работна ръка в земеделието.
- Ще подкрепяме екологосъобразни практики и производството на чисти и здравословни храни, за улесняване достъпа на българските граждани до балансиран начин на хранене.

В подкрепа на доходите на стопаните и в полза на потребителите ще приложим нов подход при прилагането на ДДС за земеделски суровини и храни. Приоритетни ще бъдат пазарно най-уязвимите, а с най-голямо значение за развитие на селските райони - сектори като животновъдство, зеленчукопроизводство, овощарство, оранжерийно производство и биологично производство.

Тези политики ще се реализират при достатъчна подкрепа за запазване устойчивостта на земеделските стопани, предвид изискванията по озеленяването в новия програмен период и развиващите се икономически процеси в Европа и света.

I. ЗЕМЕДЕЛИЕ

ЦЕЛ 1

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПРОЗРАЧНА ПАЗАРНА СРЕДА ЗА ПРОИЗВЕДЕНИТЕ ЗЕМЕДЕЛСКИ СУРОВИНИ И ХРАНИ В БЪЛГАРИЯ

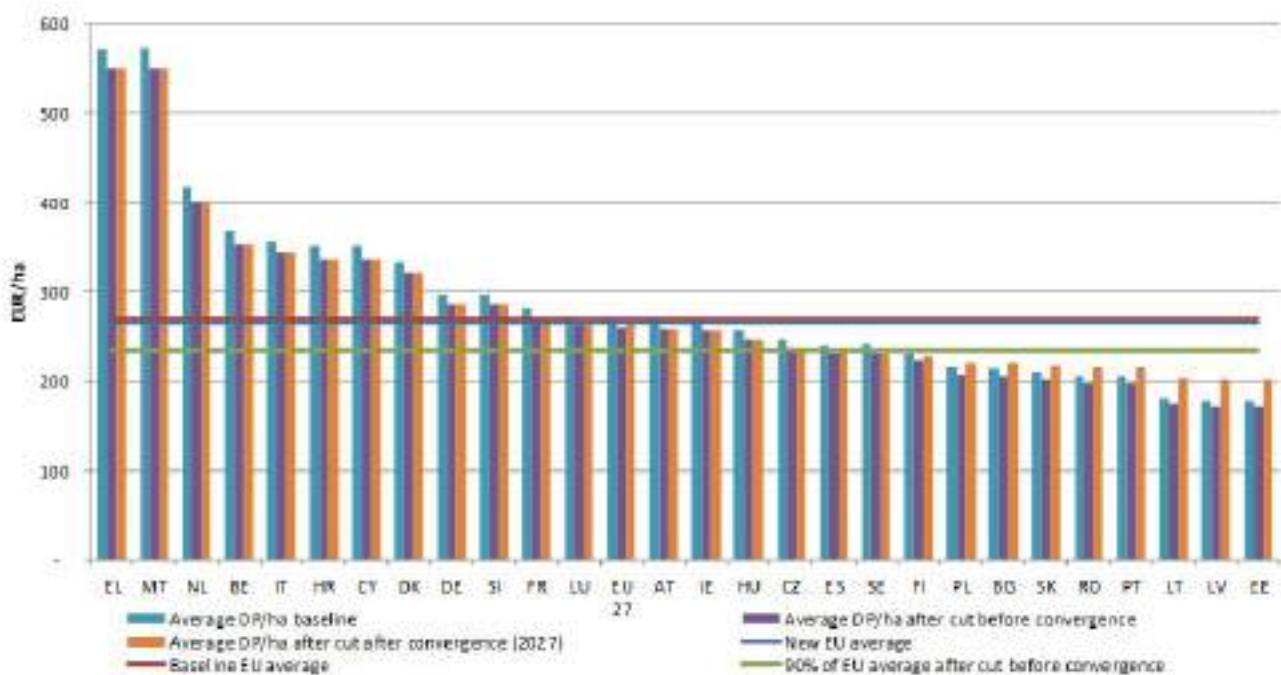
МЯРКА 1

РАВНОПОСТАВЕНОСТ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНИ В ЕС

Дейности:

1. Инициране на промяна в Регламент (ЕС) 2021/2115 на ЕП и на Съвета относно външната конвергенция на директни плащания в ОСП за периода 2021-2027 година. Достигане на 100% от външната конвергенция до 2027 година или 90% от средното теоретично плащане в ЕС, представляващо 230,86 Е на ха (в момента теоретичното средно плащане е 201,09 Е на ха в България на база заявени площи през 2017 год.). Външната конвергенция да приключи при заявени площи по СЕПП от 2019 година в размер на 3,870547 млн. ха.

Таблицата по-долу показва външната конвергенция по сегашния текст на Регламент 2021/2115 – България през 2027 год. ще достигне 83% от средното теоретично плащане на ха в ЕС-27 или 219 Е на ха.

2. Инициране на остойносттаване на „Зелената сделка“ за фермерите с крайна цел залагане на увеличен бюджет на ОСП при нейния междинен преглед през 2025г. Нашата амбиция е още при междинната оценка на климатичните ангажименти, фигуриращи в ОСП чрез „Зелената сделка“, да бъде заложено адекватно компенсирание на земеделските стопани за изпълняваните от тях ангажименти.

1. Подобряване на позицията на фермерите във веригата за доставка на храни чрез прилагане на механизмите както на европейско, така и на национално ниво. Предлагаме пълно прилагане на възможностите, създадени с Директива (ЕС) 2019/633 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 година относно нелоялните търговски практики в отношенията между стопанските субекти във веригата за доставки на селскостопански и хранителни продукти и разработване на национално законодателство, прилагащо в пълнота чл.9 ал.1 от Директивата.

2. Инициране на преглед на всички търговски споразумения на ЕС предвид натрупаните допълнителни тежести към европейските фермери и новата ОСП.
3. Инициране преглед на действието на Регламент на европейския парламент и на съвета относно временни мерки за либерализиране на търговията, допълващи търговските отстъпки, приложими за украинските продукти съгласно споразумението за асоцииране между Европейския съюз и европейската общност за атомна енергия и техните държави членки, от една страна, и Украйна, от друга страна, в сила до 5 юни 2025 г., като в него бъдат добавени като наблюдавани вносни стоки и всички зърнено-житни култури, мляко, месо, плодове и зеленчуци.

МЯРКА 2

Изпълнение на решение на ЕК от 12.05.2022 год. в частта за България, за актуализиране на TEN-T (трансевропейска транспортна мрежа) картите с укрепване капацитета на пристанище Варна; пътна и ж.п. инфраструктура, свързваща ни с останалите транспортни коридори за подкрепа търговията от Украйна; изграждане на буферни складове за зърно.

Дейности:

1. Проектиране;
2. Възлагане и изграждане на обектите за периода;
3. Предоговаряне на срокове при необходимост;

ЦЕЛ 2

КОНКУРЕНТНОСПОСОБЕН И УСТОЙЧИВ СЕЛСКОСТОПАНСКИ СЕКТОР

МЯРКА 1

Завършване процеса на реформиране на поземлените отношения

Дейности:

1. Приключване на административните производства по възстановяване правата на бившите собственици на земеделски земи;
2. Уедряване на земеделски имоти по собственост – доброволна комасация по собственост на земеделските земи с промяна на правото на собственост представлява обединяване на земеделски имоти по споразумение на собствениците въз основа на план за уедряване с цел да се преодолее раздробеността на поземлената собственост и се създадат предпоставки за повишаване на ефективността на ползването и опазването на земеделските земи;
3. Подобряване на процедурата по изготвяне на масиви за уедрено ползване на земеделски земи; Гарантиране на правата на ползване при прилагането на екологосъобразни земеделски практики и изграждане на напоителни съоръжения;

4. Подобряване на процедурата за разпределение на държавния поземлен фонд с цел подкрепа на малките производители, на производителите на плодове и зеленчуци, и на животновъдите;
5. Подобряване на процедурата за разпределение на пасища, мери и ливади, като ще се разпределят в съществуващата последователност първо имоти от двата фонда – общински и държавен в землището, където е регистриран животновъдният обект на лицето и едва при изчерпване на ресурса от общински и държавни земи в същото землище, ще се разпределят имоти от двата фонда в съседни землища в същата последователност;
6. Ограничаване продължителността на договорите за ползване с цел постигане на по-добър баланс в отношенията между собствениците и ползвателите на земеделски земи и за да се избегне дългосрочна обвързаност с неизгодни договори, включително, сключени от съсобственици с незначителен дял, каквато негативна практика е широко разпространена;
7. Въвеждане на срок за регистрация на собствениците на сгради или съоръжения от имуществото на прекратените организации в бившите стопански дворове в имотния регистър по партидата на имота, с цел установяване на свободните парцели в стопанските дворове, с които да се разпорежда министъра на земеделието, храните и горите;
8. Подобряване и осъвременяване на уредбата, свързана с опазването на селскостопанското имущество и селскостопанската продукция.

МЯРКА 2

Внедряване на иновативни и цифрови решения в земеделската практика

Дейности:

1. Подобряване на позицията на България в индекса на ЕС за иновации чрез стимулиране на развитието и възприемането на иновативни практики за по-устойчиво производство и по-добро използване на суровини. Ще насърчим навлизането на иновации в производството и предлагането на храни, чрез подобряване на иновационната екосистема, устойчиви инвестиции в съвместни научни изследвания и по-голяма подкрепа в посока на това новите идеи да се превръщат в продукция на пазара.
2. Ще насърчим инвестициите в иновативни за стопанството технологии – нови производствени технологии, цифрови технологии за производство и организация в селското стопанство, ВЕИ и автоматизиране на работните процеси, прилагане на прецизно земеделие (метеорологични станции, сензори, датчици и др.), подпомагащи вземане на по-детайлни и изгодни решения от стопаните;
3. Инвестиции в засилване и укрепване на връзките между земеделското производство и изследователската дейност чрез прилагането на проекти с потенциал за иновации, базирани на интерактивни иновационни модели.

4. Разработване на електронна система за селското стопанство, която да доведе до намалена административна тежест за земеделските стопани и заетите в сектора;
5. Осигуряване на възможност за онлайн обучение на земеделски стопани за внедряване на екологосъобразни практики, информация за иновации и изграждане на дигитални умения;
6. Дигитализиране на услугите, предлагани от ДФЗ при комуникацията с бенефициентите, проследяване на заявления и проекти за подпомагане, както и извършваните проекти на място чрез механизмите на мониторинга.

МЯРКА 3

Насърчаване на хоризонталното и вертикално сътрудничество практика

Дейности:

1. Сдружаване на земеделски стопани чрез подпомагане на групи и организации на производители, и асоциации на организации на производители с цел повишаване на конкурентоспособността на земеделските стопани и подобряване на достъпа до пазара;
2. Подкрепа за сътрудничество между земеделските производители, университетите и научните организации в аграрния сектор за насърчаване разработването и внедряване на новаторските решения в практиката;
3. Насърчаване обединяването между отделните браншове по веригата на производство и предлагане на храни (междубраншови организации).

МЯРКА 4

Усъвършенстване, адаптиране към пазара и постигане на устойчивост на производството в лозаро-винарския сектор

Дейности:

1. Усъвършенстване на техниките за управление на лозята, включително на последиците от климатичните промени и подобряване на възрастовата и сортовата структура чрез реструктуриране, конверсия и застраховане на лозята;
2. Модернизация и стимулиране на производство с нисък екологичен отпечатък и производство на висококачествени вина чрез изграждане и техническо оборудване на малките и средни предприятия за производство на вино;
3. Създаване на комуникационна стратегия за повишаване на имиджа на качествено българско вино чрез създаване на лого "Българско вино", провеждане на медийни, рекламни и информационни кампании и организиране на винени пазари с дегустация, популяризиране на вина произведени от местни сортове лози;

4. Прилагане на ефективна система за контрол и координация на контрола в лозаро-винарския сектор, която да гарантира изискванията в европейското и националното законодателство в областта на производството на лозаро-винарските продукти, ароматизирани лозаро-винарски продукти, плодовите вина, продукти на основата на плодови вина и оцета;
5. Повишаване имиджа на страната като винена дестинация - откриване на регионално представителство на световната организация по виното OIV, което ще допринесе за изграждането на България като регионален лидер в лозаро-винарския сектор.

МЯРКА 5

Структуриране на Система за знания и научни изследвания в селското стопанство

Дейности:

1. Осигуряване на научна инфраструктура за предоставяне на иновативни методи и средства за интелигентно и ефективно земеделие с намалени човешки ресурси и намалено въздействие върху околната среда;
2. Подпомагане на трансфера на знания и иновации и насърчаване на взаимната връзка на съветническите услуги в земеделието;
3. Споделяне на умения и практики и ефективно сътрудничество на всички нива – администрация, научни звена, неправителствени организации, консултанти и земеделски стопани;
4. Финансово обезпечаване на интегрирани научно-приложни проекти в земеделието сектор, с цел реализиране на въглеродно неутрален отпечатък;
5. Насърчаване на професионалното обучение и придобиването на умения, като за малките стопанства и младите фермери се осигуряват безплатни консултантски услуги.

МЯРКА 6

Защита на интересите на земеделските производители от нелоялни търговски практики

Дейности:

1. Законодателство за уреждане на договорните отношения в агрохранителната верига с цел защита на производителя и гарантиране качеството на храната и справедлива цена за потребителя;
2. Контрол и налагане на санкции за нелоялни търговски практики по веригата за доставки на селскостопански и хранителни продукти;
3. Промени в нормативната уредба с цел недопускане упражняване на нелоялни практики от търговските вериги върху земеделските производители;

4. Засилване на ролята на Националния съвет по храните в отговор на потребителските нужди за подобряване на държавната политика в областта на храните;

МЯРКА 7

Преодоляване на недостига на сезонна работна ръка в земеделието

Дейности:

1. Инициране на промени в нормативната уредба за преодоляване на проблема с недостига на сезонна работна ръка в земеделието, вкл. оптимизиране процедурата за осигуряване на едnodневните трудови договори;
2. Разработване на национална програма за осигуряване на временна заетост в земеделието с ангажиране на безработни лица;
3. Разработване и стартиране на национална програма за ученически и студентски практики (стажове) в земеделието, провеждани към началото и края на учебната година по време на прибирането на реколтата;
4. Прилагане на национална програма за квалификация и обучение на заетите в сектора, и трайното им задържане в сектора;

ЦЕЛ 3

ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНО СЕЛСКО СТОПАНСТВО, С АКЦЕНТ ВЪРХУ ЩАДЯЩИ ОКОЛНАТА СРЕДА И ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ ПРАКТИКИ

МЯРКА 1

Стимулиране на производството, преработката и реализацията на биологична продукция

Дейности:

1. Осигуряване на достатъчно финансиране за земеделските стопани, които прилагат методите на биологичното земеделие в стопанствата в секторите растениевъдство, животновъдство и пчеларство, за изпълнение на целите на Зелената сделка за увеличаване на биологичното производство до 2030г.;
2. Насърчаване на търсенето и потреблението на биологични продукти чрез повишаване доверието на потребителите и включването им като задължителен елемент от веригата на предлагане на храни в частни и обществени заведения, в детски градини, училища, социални и здравни заведения.
3. Улесняване на прехода към биологично производство с фокус към малките биопроизводители чрез въвеждане на законодателни мерки за по-лесно преодоляване на сравнително високите разходи за инспекция и административната тежест, свързана със сертифицирането за биологично производство, създаване на по-добри пазарни ниши и осигуряване на условия на равнопоставеност с операторите в трети държави;
4. Преструктуриране на всички инструменти за държавна подкрепа с отделен бюджет в подкрепа на биологичните и екологосъобразни земеделски практики;

МЯРКА 2

Гарантиране на ефективно, модерно и достъпно напояване

Дейности:

1. Реконструкция, възстановяване и модернизация на съществуващия държавен хидромелиоративен фонд в Република България, основно в две направления:

- 1.1 Обекти за улавяне, съхранение, разпределение и реализация на вода за питейно-битово водоснабдяване на населението и за напояване на земеделски култури – категоризирани в ПМС № 181 от 20 юли 2009 г. като стратегически дейности, които са от значение за националната сигурност, като част от хидромелиоративната инфраструктура, а именно:
  - Извършване на проектиране и строително-монтажни работи на 42 хидромелиоративни съоръжения за напояване на земеделски култури по „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г.“, а именно: напоителни канали, помпени станции, тръбопроводи, дюкери и изравнители;
  - Възстановяване на 3 язовира: "Божурица" в община Грамада, клон Видин; „Сопот“ – в община Угърчин, клон Среден Дунав – гр. Плевен; „Гарваново“ в община Хасково, клон Хасково.
  - Проектиране и изграждане на язовир „Падеш“, находящ се на територията на община Розино и община Карлово.

1.2 Извършване на проектиране и строително-монтажни работи на обекти за отводняване и предпазване от вредното въздействие на водите – 43 броя съоръжения за отводняване, а именно: отводнителни помпени станции, отводнителни системи, отводнителни канали и предпазни диги.

В резултат на изпълнение на дейностите ще се намали потреблението на вода за напояване с до 50%; увеличаване на поливните площи в страната с 1 млн. дка. и увеличаване на отводняваните площи с 30%; значително намаляване риска от бедствия.

2. Подкрепа за проектни предложения на земеделски стопани с включени инвестиции за напояване на селскостопански култури, с прилагане на водо- и енергоспестяващи технологии и на рационални и икономически обосновани поливни режими на напояваните култури, отглеждани в земеделското стопанство.

МЯРКА 3

Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите

Дейности:

1. Проектиране и създаване на интегрирана система за управление на количеството на водите, чрез разработване на информационна система за управление на риска от наводнения за достъп на различните компетентни органи, заинтересовани страни и обществеността

2. Създаване на система за измерване нивото в язовирите в реално време.
3. Създаване на система за измерване и наблюдение на екологичния отток в реките.
4. Създаване на система за контрол на излетите водни количества от хидромелиоративните съоръжения.

МЯРКА 4

Изграждане на подземен кадастър на хидромелиоративните съоръжения за напояване и отводняване, собственост и/или стопанисвани от „Напоителни системи“ ЕАД

Дейности:

1. Изграждане на подземен кадастър на всички хидромелиоративни съоръжения за напояване и отводняване, с цел дигитализиране на услугата „Издаване на удостоверения за поливност“.
2. Създаване на онлайн електронна система за електронно подаване на заявления и подписване на договори за услугата „Доставка на вода за напояване“.
3. Създаване на електронен регистър на хидромелиоративни съоръжения и сгради, собственост на „Напоителни системи“ ЕАД.
4. Създаване на електронен регистър на стопанисваните от „Напоителни системи“ ЕАД отводнителни хидромелиоративни съоръжения и корекции на реки.
5. Създаване на система за мониторинг и база данни на напояваните и отводнявани земеделски земи за всеки поливен сезон.

МЯРКА 5

Изграждане на денонощен контролен център за превенция от вредното въздействие на водите и създаване на аварийно - спасително звено към „Напоителни системи“ ЕАД

Дейности:

1. Създаване на денонощен контролен център за мониторинг и наблюдение на водоемите и коригираните участъци на реките, собственост или стопанисвани „Напоителни системи“ ЕАД.
2. Създаване на оповестителна система за предупреждение на населението и институциите при наводнения и превенция от вредното въздействие на водите.
3. Създаване на аварийно-спасително звено за реакция при възникване на аварийни и бедствени ситуации, свързани с вредното въздействие на водите.
4. Оборудване на аварийно-спасителното звено със спасителни лодки, високопроходими автомобили, мобилни водни бариери, дроне (включително подводни) и мобилни хидро помпи за отводняване и поддържане на оптимално ниво на водните количества във водоеми, с невъзможност за изпускане на постъпващите водни маси, поради авария или недостатъчен дебит на изпускателните съоръжения.

МЯРКА 6

Стимули за земеделските стопани за поемане на ангажименти, свързани с околната среда и биоразнообразието

Дейности:

1. Промяна в Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони в частта разпределение на бюджета и размер на компенсаторните ставки за поемане на ангажименти, свързани с околната среда и внедряването на екологосъобразни земеделски практики в стопанството;
2. Подкрепа за опазване на пасищата, насърчаване на интегрираното производство, консервационното земеделие, на практики, насочени към надграждане на изискванията за хуманно отношение, намаляването на употребата на антибиотици; принос към целите на Стратегията „От фермата до трапезата“;
3. Специфични стимули за прилагане на устойчиви практики за управление на почвата, използване на култури и сортове, подходящи за отглеждане при специфични климатични условия, интегрирано производство на растения и растителни продукти и устойчива употреба на продуктите за растителна защита, опазване на застрашени от изчезване местни породи (автохтонни) и сортове растения, важни за селското стопанство, традиционни практики за извършване на паша, преобразуване на обработваема земя в постоянно затревени площи, устойчиво управление на елементи на ландшафта;
4. Насърчаване опазването на генетичните ресурси от застрашените от изчезване породи животни чрез прилагане на самостоятелна интервенция за подкрепа на застрашени от изчезване породи;
5. Определяне на генетичната структура (генетични карти) на застрашените от изчезване породи за запазване на биологичното разнообразие и разграничаването им от останалата популация;
6. Подкрепа за опазване на пчелните семейства, чрез засилване на екологичния потенциал за опрашване и подсигуряване на разнообразна паша, в т.ч. стимулиране на подвижното пчеларство;
7. Подобряване на условията на отглеждане на животните чрез повишаване на биосигурността, за защита на здравето на животните и превенция срещу заразните заболявания.

МЯРКА 7

Насърчаване прилагането на системи за прецизно земеделие, модернизацията и механизацията на процесите в животновъдството

Дейности:

1. Подкрепа за земеделски стопани, които поемат ангажименти за прилагане на системи за прецизно земеделие;

2. Инвестиции за модернизацията на животновъдните стопанства за внедряване на системи за прецизно земеделие и механизация на процесите в сектор животновъдство.

МЯРКА 8

Поетапно намаляване на употребата на продукти за растителна защита и балансирано управление на хранителните вещества в почвата

Дейности:

1. Насърчаване на правилната употреба на продуктите за растителна защита и балансирано торене чрез използване принципите на добрата растителнозащитна практика и интегрираното управление на вредителите;
2. Даване приоритет на разрешаването и употребата на продукти за растителна защита с нисък риск;
3. Внедряване и използване на системи за съвети за прогнозиране, сигнализация и наблюдение на развитието на икономически важни вредители при основни за България култури; разработване на нехимични алтернативи и цифровизирани селскостопански практики;
4. Въвеждане на национални мерки/програми за стимулиране използването на устойчиви практики и интегрирано производство на растения и растителни продукти;
5. Разрешаване и стимулиране употребата в растителната защита на вещества, биоагенти, растителни екстракти, биопестициди и подобрители на почвата, които да заместят използваните конвенционални продукти за растителна защита (ПРЗ).

МЯРКА 9

Адаптация на сектора към изменението на климата и управлението на кризи чрез диверсификация на системата за управление на риска

Дейности:

1. Надграждане на системата за управление на риска, чрез предоставяне на финансов принос към застрахователната премия за култури, животни и растения срещу загуби, причинени от неблагоприятни климатични промени и болести по животните и растенията, заразяване с вредители и екологични инциденти;
2. Създаване на Национален Взаимоспомагателен фонд за покриване на щети от градушки и други неблагоприятни климатични и катастрофични събития;
3. Подкрепа на дейностите по изграждане на системата за предизвикване на извалявания, ползвайки системата за противогодова защита при цялостно покритие на територията на страната, предвид измененията на климата.

4. Компенсаторна подкрепа при флукутация на цените на суровините и материалите за производство в животновъдството и растениевъдството;
5. Разширяване на обхвата и размера на подкрепата като отстъпка от акциза на горивата за земеделските производители;

МЯРКА 10

Внедряване и развитие на въглеродно земеделие

Прилагането на принципите на земеделие с ниски въглеродни емисии е възможност не само от гледна точка на перспективите за създаване на нов източник на доходи за земеделските стопани, но и с оглед положителните въздействия на подобни системи върху околната среда и опазването, и подобряването на почвите и качеството на водите.

Целта ни е земеделието с ниски въглеродни емисии да бъде прилагано като нов зелен бизнес-модел, който ще възнагради фермерите и лесовъдите за прилагането на методи, водещи до увеличаване на въглеродните поглъщатели в биомасата, мъртва органична материя и почвите чрез подобряване на функцията на въглеродните поглъщатели и намаляване на отделянето на въглерод в атмосферата, като същевременно се зачитат екологичните принципи, имащи благоприятно въздействие върху биоразнообразието и природните ресурси.

Дейности:

1. Ще работим и подкрепим пилотните намерения на ЕК за поставяне на акцент върху важността на частния земеделски и лесовъдски сектор и неговото въвличане чрез създаването на доброволен пазар на въглеродни кредити.
2. Ще подкрепим пакет от сертифициращи правила, които ясно определят изискванията за качествено и достъпно измерване и мониторинг на въглерод, което ще бъде от изключителна важност за въвеждането на новата система, като същевременно да се осигурят подходящи консултации за фермерите.
3. Ще създадем и подкрепим звено в Селскостопанска академия, което да изпълнява функциите на независим и надежден сертифицикатор на висококачествените поглъщания на въглерод, съгласно предложения от ЕК Регламент COM(2022) 672, което звено да работи за нуждите на земеделския сектор.

ЦЕЛ 4

СПРАВЕДЛИВИ И СТАБИЛНИ ДОХОДИ ОТ СЕЛСКОСТОПАНСКОТО ПРОИЗВОДСТВО

МЯРКА 1

Повишаване на доходите и пазарния достъп на малките и средни стопанства

Дейности:

1. Продължаване подкрепата през инструментите на държавните помощи. Въвеждане на нови такива, отразяващи промяната в бизнес средата;
2. Стимулирано на семейното фермерство чрез насърчаване на стопанства, при управлението на които участват членове на семейството, земеделието е основният доход и трудът на членовете на семейството преобладава спрямо общо вложения труд в стопанството;

МЯРКА 2

Подкрепа на млади фермери и насърчаване стартирането на бизнес в селските райони

Дейности:

1. Улесняване на процедурата за стартиране на бизнес в селските райони след анализ на пречките за навлизане в сектора, приемане на мерки за преодоляването им, опростяване на законодателството и предвидимост в политиката за осигуряване на стабилна инвестиционна среда;
2. Грантова подкрепа за млади земеделски стопани и предоставяне на финансови инструменти за гарантиране достъпа до финансиране за стартиране на бизнес;
3. Осигуряване на приоритет за млади земеделски стопани при кандидатстване за подпомагане по схеми и мерки за подкрепа;
4. Приоритетен търг за наем или аренда на свободни земеделски земи от ДПФ за стимулиране на млади земеделски стопани да създават нови стопанства или да разширяват съществуващите такива, с оглед приоритетите на ЕС за промяна на възрастовата структура на заетите в земеделието лица;
5. Прилагане на децентрализиран териториален подход и мерки за икономическа диверсификация в селските райони за намаляване на съществуващите дисбаланси в развитието на градските и селските общини (местна инфраструктура, социални и здравни услуги, алтернативен туризъм, образование).

МЯРКА 3

Подкрепа на традиционни сектори с потенциал за развитие – производство на плодове и зеленчуци, животновъдство, пчеларство

Дейности:

1. Целева подкрепа на годишна база на земеделски производители в секторите плодове и зеленчуци, животновъдство, пчеларство;
2. Възстановяване на засиления контрол върху плащанията по обвързаната подкрепа;
3. Подкрепа на сектор пчеларство за постигане на устойчивост, повишаване на ефективността в стопанствата, тяхната конкурентоспособност и опазване на пчелните семейства;

4. Целенасочена подкрепа на животните под селекционен контрол и въвеждане на специализирани методи за оценка на животните в ранна възраст (геномна оценка);
5. Подкрепа на животните под селекционен контрол на базата на продуктивността

МЯРКА 4

Подобряване на достъпа до финансиране на земеделските стопани чрез развитие на специфични финансови инструменти

Дейности:

1. Улесняване на достъпа на земеделските стопани до кредити за продължаване на дейността и реализиране на инвестиции, включително за задоволяване на нуждите от ликвидност и за преодоляване на финансови затруднения (вкл. кредитни гаранции за стопани без достатъчно обезпечения, преференциални лихви, занижени изисквания към обезпеченията, гратисни периоди, по-малка административна тежест).

II. ХРАНИ

Глобализирането на хранителната верига постоянно води до нови предизвикателства и рискове за здравето и интересите на потребителите. Основната цел на политиката в сферата на храните е да гарантира високо ниво на защита на здравето на хората по отношение на хранителната промишленост - най-големият сектор в производството и заетостта в Европа. Въпреки, че преходът към по-устойчиви системи вече започна, изхранването на бързо нарастващото население на света продължава да бъде предизвикателство при настоящите модели на производство.

Сложността на хранителните системи изисква по-цялостен и координиран подход. Във все по-глобализираните хранителни системи тези предизвикателства са резултат от взаимодействия с различни мащаби и нива. Те изискват интегрирани действия, предприети от всички заинтересовани страни на местно, национално, регионално и глобално равнище, както от публични, така и от частни участници, и на множество фронтове - не само в селското стопанство, но и в търговията, политиката, здравеопазването, околната среда, образованието, транспорта и инфраструктурата и т.н.

Важно е изграждането на нов подход - по-голяма съгласуваност между селското стопанство и други свързани с него политики - климат и околна среда, научни изследвания, иновации и технологии, енергийна и ресурсна ефективност, храни. Днешните глобални предизвикателства, свързани с изменението на климата, недостига на ресурси и нарастващото население, са твърде взаимосвързани, за да се търсят самостоятелни отговори.

С цел намиране на баланс между гарантирането на конкурентоспособността на земеделските производители и високите производствени стандарти на ЕС и осигуряването на продоволствена сигурност в страната са разработени отделните цели и мерки в програмата за следващия 4 годишен период.

ЦЕЛ 1

ДОСТЪП ДО БЕЗОПАСНА И ПЪЛНОЦЕННА ХРАНА ЗА ВСЯКО ДОМАКИНСТВО

МЯРКА 1

Достъп до пълноценна храна за всяко домакинство

Дейности:

1. Подкрепа на социално уязвими групи за достъп до необходимата храна;

МЯРКА 2

Подобряване на устойчивостта на продоволствената система в Република България, чрез интегрирането ѝ във всички свързани с храните политики

Дейности:

1. Разработването на единна, лесна за използване система за етикетиране на храните, на научна основа.
2. Представяне на информация по отношение произхода на всяка една съставка, както и метода на преработка- например дефростиране, замразяване и др.
3. Подобряване на управлението и мониторинга на хранителните продукти, с цел предлагане на качествена и безопасна храна на потребителите;
4. Оптимизиране на производството, разпределението и потреблението на храни, така че да се повиши ресурсната ефективност

МЯРКА 3

Разширяване на националния и външен пазар за български продукти, с установяването на ефективна система за контрол и надзор, със стимулиране на научните изследвания, образование, обучение, както с активно участие на всички заинтересовани страни във формулирането на политики и мерки за подпомагане и насърчаване на производството, преработката и търговията с хранителни продукти, които да осигурят стабилно, устойчиво и предвидимо развитие на сектора.

Новите пазари ще гарантират устойчивост при реализацията на българските хранително продукти. По- големите компании, които са експортно ориентирани ще освободят ниша за реализация на продукцията и на по- малките производители. Така се гарантира устойчивост на всички производители, подобряване на социалната и икономическата среда.

Дейности:

1. Провеждане на информационна кампания сред потребителите, относно предимствата при консумацията на местните продукти:
  - по- късите вериги на доставки гарантират по- добро качество на консумираните продукти
  - при избор на местни продукти се помага и на околната среда- при транспорта се увеличава значително въглеродния отпечатък и негативното влияние върху околната среда
2. Подпомагане на земеделските производители за участия в международни изложения и промотиране на българските продукти;
3. Подобряване на външно търговските отношение при договаряне на ветеринарни и санитарни сертификати;
4. Подобряване на доверието в контролната система в страната, чрез експертиза и прозрачност в компетентните институции;
5. Подобряване ефективността на лаборатории в страната, чрез интегриране на научните постижения и повишаване експертизата на персонала;
6. Подпомагане на българските производители с различни финансови инструменти при транспорта на храните, което ще гарантира достъпа до по-далечни дестинации;

МЯРКА 4

Разработване и интегриране на национална електронна система за проследимост на хранителните продукти, чрез въвеждане на баркод.

Създаването на системата ще повиши доверието на потребителите в произвежданите в страната продукти, ще подобри информацията за продуктите и ще създаде основа за безопасност на храните чрез по-добра проследимост.

Дейности:

1. Проучване на добрите практики в страни, които вече са въвели системата;
2. Разработване и интегриране на етикети с баркод на храните с животински и неживотински произход;
3. Интегриране на системата със съществуващите в страната електронни регистри и системи - Вет ИС, ИСАК и др.

ЦЕЛ 2

УВЕЛИЧЕНО ПРЕДЛАГАНЕ НА БЪЛГАРСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ПРОДУКТИ И ХРАНИ

МЯРКА 1

Насърчаване на производството на български качествени земеделски продукти и храни

Дейности:

1. Подобряване на координацията между контролните органи, които осъществяват официалния контрол по агрохранителната верига;
2. Прилагане на Добри практики за подкрепа на производството на основни групи храни от български производители и улесняване на достъпа на потребителите до местна и устойчива продукция;
3. Стимулиране производството на качествена млечна суровина, за да се отговори на изискванията на преработвателния сектор и потребителското търсене;
4. Насърчаване на сдружаването на производители с цел кандидатстване за регистрация на традиционни български продукти и храни в Европейските регистри на Защитените наименования за произход и Защитени географски указания, както и на Храни с традиционно специфичен характер по европейските схеми за качество;
5. Насърчаване на вписването на нови производители в регистрите на продукти със защитени наименования на МЗХГ;
6. Промотиране на европейските схеми за качество с цел увеличаване на броя български производители, получили право на европейските знаци за качество и по-добри възможности за пазарна реализация на продуктите си;
7. Подпомагане на производството на планински продукти, продукти със защитено географско указание, защитено наименование на произход; на храни с традиционно специфичен характер; биологично производство и преработка; подпомагане включването в схеми за качество, създадени въз основа на националното законодателство.

МЯРКА 2

Насърчаване на консумацията и преработката на български земеделски продукти чрез увеличаване на дела на произведените в България храни, предлагани на пазара

Дейности:

1. Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства, които преработват произведените в стопанствата им селскостопански продукти;
2. Подкрепа за инвестиции в предприятия, които имат инициатива да извършват дейности, свързани с преработка на суровини от сектор "Плодове и зеленчуци" и сектор "Животновъдство", сектор "Етеричномаслени и медицински култури";
3. Прилагане на европейската подкрепа за предоставяне на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини училищата (схеми „Училищно мляко“ и „Училищен плод“);
4. Насърчаване на разработването и прилагането на БДС, утвърдени и/или браншови стандарти с цел защита на качеството на българските храни, защитата на правата на потребителите;
5. Изготвяне на наръчник браншови стандарти на традиционните в страната храни за консумация;

6. Насърчаване на провеждането на фермерски пазари за предлагане на регионални продукти;
7. Насърчаване на използването на обозначението "Добит в България"/"Продукт от България", както и използването на географска карта или друг символ, който съдържа информация, че храната е произведена на територията на Република България;
8. Провеждане на информационни кампании и инициативи за промотиране и популяризиране на български храни, произведени по БДС, по утвърдени и/или браншови стандарти;
9. Гарантиране на достъпа на потребителите до традиционни български храни, регионални продукти, както и продукти с ценни хранителни вещества и състав чрез предлагането им в търговските обекти и вериги от магазини.

ЦЕЛ 3

ВЪВЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИНЦИПИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА ОТ ФЕРМАТА ДО ТРАПЕЗАТА

МЯРКА 1

Разработване и приемане на национална правна рамка, съответстваща с правото на Европейския съюз, в областта на здравеопазването и хуманното отношение към животните, ветеринарните лекарствени продукти и страничните животински продукти.

Дейности:

1. Отстояване на националните интереси, съгласувани с неправителствения сектор, в процедурите по приемане на европейското законодателство в областта на здравеопазването и хуманното отношение към животните;
2. Подобряване на националната ветеринарномедицинска нормативна уредба, която да съответства на правото на Европейския съюз и да гарантира равнопоставеност на българските бизнес оператори;
3. Разработване на новото законодателство в диалог с всички заинтересовани страни, представители на отделните браншове, както и Европейската комисия, с цел намиране на практични, ефективни и устойчиви решения за решаване на общите предизвикателства.

МЯРКА 2

Прилагане на подхода „Едно здраве“ – във всички аспекти на здравеопазването на хората, животните и опазването на околната среда чрез борбата с антимикробната резистентност

Една от заложените цели в стратегията „От фермата до трапеза“ за 2030 г. е 50% намаление на продажбите на антимикробни средства за селскостопанските животни. Република България е единствената държава в Европейския съюз без

одобрен Национален план за действие срещу антимикробната резистентност, основан на подхода „Едно здраве“. Липсата на одобрен план на ниво държава по подхода „Едно здраве“ създава известна правна несигурност за общи и координирани действия между отделните ведомства и по-конкретно в посока повишаване осведомеността относно АМР, която от ЕК се оценява като много ниска.

Дейности:

1. Разработване и внедряване на нови технологии и дигитализация в земеделието чрез изграждане на единна електронна система за вписване и проследяване на вноса, производството, търговията и съхранението на ветеринарни лекарствени продукти (ВЛП) и медикаментозни фуражи, както и тяхното приложение върху животните.
2. Изграждането на електронен модул за електронно издаване на рецепта и получаване на справки по отношение на количествата употребени антимикробни продукти, разпределени по видове животни, активна субстанция, Ветеринарномедицински Анатомо-Терапевтичен Код и др., позволяващи на компетентният орган да анализира и контролира степента на изпълнение на плана за действие срещу антимикробната резистентност (АМР).
3. Подобряване здравния статус на животните чрез стимулиране разработването на програми за контрол на значимите заболявания на ниво животновъден обект като се отчитат и рисковете, които климатичните промени създават, особено по отношение на векторно-преносимите заболявания;
4. Намаляването на употребата на антимикробни средства в животновъдството с цел подобряване безопасността и повишаване качеството на хранителните продукти от животински произход, което ще допринесе за опазване на околната среда;
5. Създаване на платформи за обмен на добри практики - обучения на фермерите за внедряване на добри практики на отглеждане на животни и практики за предотвратяване развитието на антимикробна резистентност;
6. Сътрудничество с научни организации за изпълнението на изследователски програми в областта на животновъдството, включително за разработване на алтернативи на антибиотиците - пробиотици, пребиотици и др.;
7. Популяризиране, комуникация и маркетинг, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на животинските продукти, добити от животни с намалена употреба на антимикробни средства и значението на здравословния начин на хранене.

МЯРКА 3

Усъвършенстване на правната рамка в областта на здравето на растенията и изготвяне на нов Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди, който да отговаря на съвременните тенденции в земеделието и очакването на

потребителите, и е в съответствие с изискванията, заложиени в Зелената сделка и Стратегията от фермата до трапезата.

Дейности:

1. Подпомагане прилагането на нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие чрез обучения и разработване на наръчници;
2. Насърчаване на намалението на ПРЗ и торове в краен продукт, насърчаване на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия;
3. Подобряване на административния капацитет на БАБХ и ЦОРХВ при разрешаването и регламентирането на пускането на пазара на продукти, щадящи околната среда, като: биопестициди, ПРЗ с нисък риск, биологични агенти за контрол;
4. Ускоряване работата по разработването на електронни дневници за електронно записване за използването на ПРЗ и интегрирането им в практиката, без създаване на допълнителна административна тежест.

МЯРКА 4

Предотвратяване разхищението на храни

Дейности:

1. Установяване на национална рамка в областта на намаляване на загубата на храни - изпълнение на Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни (2021 – 2026 г.);
2. Прилагане на Наредба за специфичните изисквания за извършване на хранително банкиране и контрола върху тази дейност;
3. Провеждане на информационни кампании за увеличаване на познанията на потребителите за значението на маркировката за срок на годност и срок на минимална трайност и за правилното съхранение на храните, както и за повишаване консумацията на плодове и зеленчуци и намаляване на техните загуби;
4. Разработване на образователни материали за ученици и професионални училища по обществено хранене относно предотвратяване разхищението на храни.

ЦЕЛ 4

УКРЕПВАНЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ ЗА КОНТРОЛ И МОНИТОРИНГ НА АГРОХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА

МЯРКА 1

Укрепване капацитета на българския компетентен орган – Българска агенция по безопасност на храните

Последният доклад от извършената оценка на ветеринарната служба в страната от страна на Световната организация по здравеопазване на животните е от 2009 г. и следва да бъде актуализиран.

Дейности:

1. Възлагане извършването на външна оценка за дейността на ветеринарната служба от Световната организация по здравеопазване на животните чрез одит за представянето на ветеринарната служба (PVS). Целта е да се извърши качествена оценка на работата на БАБХ и съответствието на нейната дейност международните стандарти.
2. Предприемане на корективни действия на база на външната оценка и определените силни и слаби страни.
3. Оценка на дадените препоръки от извършените одити в България от Генерална дирекция "Здравеопазване и безопасност на храните" на Европейската комисия и предприемане на корективни действия за тяхното отстраняване;
4. Подобряване на квалификацията на лабораторните специалисти и експертите в сектора по здравеопазване на животните. Осигуряване достъп до международни обучения и квалификации.

III. ГОРИ

Горите са зеленото богатство на България и Европа. Надграждането на тяхното многофункционално управление, залегнало в Стратегия на ЕС за горите 2030 е водещо за политиките, свързани с:

Климата, за ресурсно осигуряване на зелени енергия и икономика чрез устойчиво задоволяване на потребностите на обществото от уникални, възобновяеми горски продукти, основа на горската промишленост;

Здравето на гражданите, чрез подобряване на средата за живот, разширяване на възможностите за туризъм, рекреация и спорт през всички сезони;

Околната среда, за съхраняване и опазване на биоразнообразието, опазване чистотата на водите и въздуха и подобряване на въглеродния баланс на страната;

Продоволствената сигурност, чрез опазване на почвите, регулиране и намаляване на риска от наводнения, суша и пожари и допълване на хранителната база в сектор животновъдство;

През последните няколко години българското горско стопанство страда от липса на визия, цели и последователност в управлението. Икономическите катаклизми, породени от външни фактори – Ковид 19, война в Украйна и др. бяха успешно допълнени от политически опити за налагане на непазарни подходи в сектора вътре в страната. Това доведе до увеличаване на недоверието към публичните горски структури и оттегляне на много от предприемачите в горския сектор. Невярната, еднопосочна пропаганда за безчинствата на „горската мафия“, чрез която редица политици изградиха фалшив образ на реформатори и псевдо новатори, допълнително създаде страх и разочарова лесовъдската колегия.

Последната не бе защитена публично от нито един управляващ през последните три години. Стана обществено укоримо да се работи в горите! На този фон Асен Василев опита с лъжливи аргументи да създаде условия за скрито приватизиране на държавните горски предприятия в услуга на чужди корпоративни интереси. Последното не беше допуснато благодарение на бързата политическа реакция от страна на ПП ГЕРБ!

Демотивацията на професионалния състав на стопаните на гората е среда за увеличаване на нерегламентираните посегателства в горските територии, като това засяга изключително негативно, свързаните по веригата предприятия от горската индустрия. Всички те продължават да изпитват сериозни затруднения в снабдяването със суровини на икономически смислени цени. Задълбочава се тенденцията, кратките политически управления да използват ресурси от горските предприятия за неефективни инвестиции, пътувания и назначения. Последните две години общият финансов резултат на всички държавни предприятия е по-малък от прединфлационния период (2015-2019).

Непоследователността в управлението си пролича в яловите опити за ползване на средства от ПВУ за изработване на Национална горска инвентаризация и неясните опити за промени в Закона за горите. Раздухването на екологични страхове и нарасналото обществено недоверие в сектора, доведоха до срыв в приложението на проактивни, научно доказани лесовъдски практики в стопанисването на горите и до поредни масови съхнения в горските насаждения, видими от всички.

Така на преден план в системата на горите е задачата да **се защитят, окуражат и мотивират работещите професионалисти в системата на горското стопанство, чрез очертаване на обществено аргументирани и професионално ефективни мерки и действия за устойчиво възстановяване на обществения авторитет и професионална гордост в горската система.**

ЦЕЛ 1 и основна такава на управление в сектора остава: ОПАЗВАНЕ, УВЕЛИЧАВАНЕ И ЗАЩИТА НА ЗЕЛЕНОТО БОГАТСТВО НА СТРАНАТА ЧРЕЗ СЪВРЕМЕННО, ИНОВАТИВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО, В ПОЛЗА НА СИГУРНОСТТА И БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА ХОРАТА

Горите са най-сложните екосистеми на сушата. Проактивното поддържането на тяхната жизненост, виталност и многообразие, при осезаемите бързи промени в средата е ключово за запазване живота на планетата. Мерките и Дейностите за изпълнение на тази цел, при условията на климатичните предизвикателства, са хармонични със Стратегията на ЕС за горите 2030, ангажиментите на страната по пакта на ЕС „Подготвени за цел 55“ и са пряко обвързани с амбициите за въглеродна неутралност на икономиката, вкл. при земеползването. Те отчитат също повишените рискове за разпространение на нови заболявания от дивата природа към човешкото общество, опасностите от продължаване на загубата на биологично разнообразие и трудностите за адаптирането ни към промените в околната среда.

МЯРКА 1

СИСТЕМНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ, УВЕЛИЧАВАНЕ И ЗАЩИТА НА

ГОРСКИТЕ РЕСУРСИ НА СТРАНАТА, НЕЗАВИСИМО ОТ СОБСТВЕНОСТТА ИМ

Дейности:

1. Изпълнение на **национална инвентаризация на горските територии** по чл. 17 от ЗГ за определяне на обективното състояние горските ресурси в страната и хармонизиране на данните с останалите страни членки на ЕС, до края на 2027 година;
2. Увеличаване на инвестициите и лесовъдските грижи за възстановяване на уязвими и увредени горски площи чрез ежегодно увеличаване на залесяването в **обществените гори и достигане на 35 хиляди дка** през 2028 година, като част от инициативата за три милиарда нови дървета в Европа до 2030 г.;
3. Създаване на специализирани стопански планове за **опазване на горите във вододайните зони** чрез подходящи грижи за подобряване на здравословното състояние и запазване на вековните насаждения на ниво водосбор като надграждане на плановете за управление на речните басейни.
4. Подобряване **пожарната безопасност** в горите чрез завършване на единна система за наземно и сателитно противопожарно видеонаблюдение във всички горските територии. Финансиране на иновативни технологии за противопожарна профилактика на най-уязвимите горски ландшафти;
5. Подкрепа чрез ПРСР и Програма „Околна среда“ на създаването на плантации, вкл. от **бързо растящи дървесни видове** в горски и негорски територии.
6. **Запазване на горите в земеделски земи** чрез доброволна, обвързваща държавна подкрепа за собствениците.
7. **Усъвършенстване на методите за превенция и контрол** в горските територии, чрез надграждане на електронните и дистанционни методи за наблюдение.
8. Извършване на компетентни промени в нормативните документи, които да гарантират прилагане на санкциите **срещу системните нарушители**.

МЯРКА 2

УВЕЛИЧАВАНЕ ПРИНОСА НА ГОРИТЕ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ВЪГЛЕРОДНИЯ ОТПЕЧАТЪК НА СТРАНАТА И ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАНАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ, УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА И ОСИГУРЯВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНА ОКОЛНА СРЕДА ЗА НАСЕЛЕНИЕТО

Дейности:

1. Защита на **първичните гори** (primary forest) в страната, чрез подкрепа за завършване на проучванията за картирането им и преустановяване на сечи в тях до края на 2026 година;
2. Практическо внедряване на **концепцията за екосистемни услуги** от горите и тяхното социално справедливо и икономически поносимо управление, вкл. чрез мерки по ПРСР;

3. Създаване на публичен **регистър на териториите на горите около курортните селища** за недопускане намаляване на площта им, чрез въвеждане на стимули за съхраняването им;
4. Разширяване на мрежата от гори с **висока консервационна стойност** чрез инструментите на горската сертификация. Оценка на потребностите за подобряване природозащитното състояние на горските насаждения попадащи в европейската екологична мрежа „**Натура 2000**“ със задача достигане на минимум 40 % по площ насаждения с добра оценка чрез разширяване приложението на лесовъдски системи, които осигуряват постоянно горско покритие (continuous cover forestry).
5. По-нататъшна диверсификация на приходите в горската система, основана на развитие на **производството на биопродукти, развитие на планински спорт и различни видове туризъм**, като относителният дял нарасне с 50% до 2028 година;

МЯРКА 3

УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ВРЪЗКИТЕ С ГРАЖДАНСКИЯ СЕКТОР И ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИТИЕТО И ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ В СЕЛСКИТЕ И ГОРСКИ РАЙОНИ НА СТРАНАТА

Дейности:

1. Ще създадем **обществени съвети по стопанисване на горите** към всяко РДГ до края на 2025 година;
2. Необходимо е размразяване на процеса на изготвяне на **Областни планове за развитие на горите** по член 12 от ЗГ, и приключването му през 2028 г.
3. Трябва да се разширят и практическите дейности на горските служители в областта на екологичното и родолюбиво възпитание на подрастващите чрез практиките на **горската педагогика**, с провеждането на минимум един курс годишно във всяка община от 2025 година.
4. Продължаване и разширяване на практиките за залесяване с **медоносни** дървесни и храстови видове в държавните горски територии, като от 10% минималните изисквания се покачват на 15% от площите.
5. Ще изготвим на цялостен проект за възстановяване и разширяване на **горските защитни пояси** и стимулиране на **агролесовъдските** практики чрез ПРСР и със средства от националния бюджет.
6. Предвиждаме и обсъждане и приемане на пакет нормативни документи за **подкрепа на инвестиции в горския сектор**, вкл. субсидиране на поддържащи дейности в гори с високо обществено значение – рекреационни, защитни, водоохранни, първични и др.

МЯРКА 4

ГРИЖА ЗА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ГОРСКИТЕ ОПЕРАЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНА ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА И МОДЕРНА ГОРСКА ИНДУСТРИЯ

Дейности:

1. Фокус върху подпомагане на проблемните звена в горско-дървесната верига, чрез въвеждане на облекчени условия при процедурите за кредитиране на закупуването на **нова, щадяща специализирана горска техника**.
2. Въвеждане на допълнителни стимули и санкции, с хоризонт **увеличаване делът на отгледните дейности без материален добив** за подобряване състоянието и успешна трансформация на издънковите гори и боровите култури (общо над 55 % от горските територии) в жизнени автохтонни насаждения, устойчиви на климатичните промени.
3. Спешно изготвяне на научно-обосновани **прогнози за възможното балансирано осигуряване на обли дървени материали** за функционирането и развитието на горската промишленост в страната, включително чрез разширяване на т.н. **дългосрочно договаряне**;
4. Изготвяне на нормативи за недопускане похабяване на добити обли дървени материали с усъвършенстване на практиките за сортиментиране и експедиране и с практическо въвеждане на принципите за **каскадно използване** на дървесината.
5. Предвиждаме двойно увеличаване на инвестициите за **комасиране на малки, неефективни, частни горски парцели** до края на 2027 година.
6. Ще увериличим експертизата в сектора за приложение на прецизно лесовъдство (smart forestry) до края на 2028 година. Завършване процеса на **дигитализация на информацията** и административната дейност в сектор „Гори“ и интегрирането ѝ с информационните системи на останалите териториално обособени сектори.

МЯРКА 5

УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ МОДЕЛА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР И РАЗШИРЯВАНЕ КАПАЦИТЕТА И КОМПЕТЕНЦИИТЕ НА СТРУКТУРИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ В ГОРИТЕ

Дейности:

1. Необходими са анализ и **всестранна оценка на действащия модел** на организация на горското стопанство от икономическа, екологична и социална гледна точка с участието на максимално широк кръг заинтересовани страни и в контекста на Стратегия на ЕС за горите 2030 и на тази основа подобряване на структурата, реализираща стопанските дейности в горите.
2. Неизбежна е и дигитализацията на оперативната административна дейност за осигуряване на цялостна прозрачност и **публична отчетност** за финансовите операции в обществените гори.
3. Наша задача е и адаптирането на **нормативната уредба** – закони, наредби, правилници, засягащи модела за управление и функциониране на горския отрасъл, към съвременните технологични и екологични предизвикателства;

4. Ще наложим **конкурсно начало и въвеждане на мандатност** за заемане и изпълнение на ръководни длъжности в публичните гори. Държавата ще осигури постоянен диалог със социалните партньори за подобряване авторитета и статуса на работещите в горите.
5. Ще осигурим условия за устойчиво опресняване на знанията и **повишаване капацитета** на работещите в горското стопанство, чрез тясно сътрудничество с научните организации и НПО (приложение на глава 15 от ЗГ (Професионално обучение, квалификация и преквалификация).

МЯРКА 6

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА АВТОРИТЕТА, ТРАДИЦИИТЕ И СЛАВАТА НА БЪЛГАРСКОТО ЛОВНО СТОПАНСТВО В КОНТЕКСТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПОЛИТИКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ХУМАННОТО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ

Дейности:

1. Наша грижа ще е модернизацията на ловното стопанство чрез завършване на **Стратегията за развитие на ловното стопанство** в България;
2. Предвиждаме обсъждането на **нов закон за опазване на дивеча и лова**, който да отговаря на стратегията, националните традиции и съвременните предизвикателства пред ловното дело, ловния спорт и с грижа за здравето на дивечовите популации и хората до 2026 година;
3. Ще извършим всеобхватен анализ на досегашните практики за организация на ловното стопанство след въвеждане на публично-частното партньорство в Закон за лова и опазване на дивеча от 2004 година в рамките на година и половина;
4. Ще работим за превръщането на България в **европейски център за превенция и борба със заболяванията по дивеча**, чрез сътрудничество с СІС (международен съвет за опазване на дивеча), EFSA (европейска агенция по безопасност на храните), ДП (държавни горски предприятия) и националните ловни сдружения до края на 2024 година.
5. Планираме повече държавна подкрепа за подобряване на квалификацията на ловците по отношение на здравеопазването на дивеча, безопасността на дивечовото месо и опазване на околната среда, чрез включване им в мерки и програми на ОПОС и ПРСР.

IV. РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРА

Рибарството и аквакултурата имат своето специфично и важно място в стопанския живот и бита на българина и това трябва да се има предвид при изграждане на националната структурна политика и стратегията за развитие на аграрния сектор.

Политиката в областта на рибарството е една от общите политики на ЕС - Обща политика в областта на рибарството (ОПОР). Нейна цел е да се гарантира, че както риболовът, така и аквакултурите са устойчиви от екологична, икономическа и

социална гледна точка и че осигуряват здравословна храна. ОПОР гарантира, че риболовните практики не нарушават способността на рибните популации да се възпроизвеждат. ОПОР допринася за повишаване на производителността, за добър жизнен стандарт в сектора на рибарството и стабилността на пазарите, като гарантира наличието на ресурси и разумни цени на доставяните на потребителите продукти.

Стопанският риболов в България се разделя на две групи - морски риболов в Черно море и сладководен риболов - в р. Дунав. Риболовните кораби, опериращи в Черно море, съставляват риболовния флот на РБългария. Риболовните плавателни съдове, опериращи в река Дунав, по смисъла на Кодекса за търговското корабоплаване (КТК) са риболовни плавателни съдове, обичайно са с дължина 6-7 м. Лошото икономическо състояние на българския риболовен флот се влияе от редица фактори, като основните са:

- стари риболовни кораби - средна възраст около 23 г.;
- ниска конкурентоспособност и екологична устойчивост на едромащабния стопански риболов;
- дисбаланс между променливите разходи и текущите приходи;
- ниска покупателна възможност на населението;
- сезонност на риболова - годишни миграции на част от видовете риба със стопанско значение;
- вариации в цените на горивата;
- липсата на достатъчен брой специализирани рибни пристанища с изградени борси и центрове за първа продажба;
- липса на програми за контрол, подобряване на капацитета и правомощията на правоохранителните органи и използване на високотехнологични средства за борба с незаконния, нерегламентиран и недеклариран риболов;
- липса на проследяемостта на продуктите от риболов и аквакултури и повишаване на информираността на крайния потребител;
- значителни трудности и ограничения при кандидатстване по европейските програми;

ЦЕЛ 1

РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНОСПОСОБЕН СЕКТОР РИБАРСТВО ЧРЕЗ НАСЪРЧАВАНЕ НА УСТОЙЧИВ РИБОЛОВ

МЯРКА 1

ПРЯКО УЧАСТИЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ В ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ИНСТРУМЕНТАРИУМА ЗА ПРОВЕЖДАНЕТО НА ЦЕЛИ

Дейности:

1. Пряко участие на заетите в сектора / чрез браншовите организации/ във вземане на решения и определяне на политиките в областта на сектор Рибарство;

2. Подкрепа за модернизация на рибарски пристанища, изграждане и модернизация на пристани за разтоварване на улова и лодкостоянки;
3. Насърчаване използването на селективни риболовни уреди;
4. Прилагане на програми за обучение и повишаване на професионалната квалификация на заетите в сектора;
5. Насърчаване на добавянето на стойност, подобряване на хигиената, безопасността и условията на труд;

МЯРКА 3

УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

Дейности:

1. Въвеждане на режими за компенсация при временно преустановяване на риболовна дейност поради екологични и здравни кризи;
2. Въвеждане на режими за компенсация при забрани на риболовна дейност в защитени територии и зони.

ЦЕЛ 2

ОПАЗВАНЕ НА ВОДНИТЕ РЕСУРСИ И ЕКОСИСТЕМИ

МЯРКА 1

ПОДДЪРЖАНЕ СИСТЕМА НАУЧНИ ДАННИ И ИЗСЛЕДВАНИЯ.

Дейности:

1. Провеждане на научни програми и изследвания за рибните ресурси и водните екосистеми, въздействието на изменението на климата и опазването на околната среда;
2. Подобряване на трансфера и внедряването на научните изследвания, иновациите и технологиите в устойчивата синя икономика;
3. Засилване на взаимовръзката между екологично законодателство и Общата политика в областта на рибарството;
4. Изпълнение на националната програма за събиране, управление и използване на данни от сектор „Рибарство“ и разширяване на нейния обхват;
5. Осъвременяване и намаляване въздействието на черноморския риболов върху морската околна среда;
6. Опазване и възстановяване на водните екосистеми;
7. Стимулиране ограничаването на приулов от китоподобни в българските води на Черно море;
8. Въвеждане на адекватни и навременни забрани за риболов, съгласувани със сектора и научните организации.

МЯРКА 2

ЕФЕКТИВЕН КОНТРОЛ В ОБЛАСТТА НА ЛЮБИТЕЛСКИ РИБОЛОВ

Дейности:

1. Ефективен и постоянен контрол във водоемите за любителски риболов;
2. Въвеждане на програми за контрол, подобряване на капацитета и правомощията на правоохранителните органи и използване на високотехнологични средства за борба с незаконния риболов;
3. Насърчаване на отговорен риболов чрез провеждане на информационни кампании.
4. Прилагане на програми за обучение на любителите риболовци;
5. Стимулиране въвеждането на режим „хвани пусни“ (catch&release, англ.) във водоемите за любителски риболов;
6. Пряко участие на НПО чрез доброволчество, в опазването на водоемите за любителски риболов;
7. Пряко участие на НПО при вземане на решения и определяне на политиките в областта на любителския риболов;
8. Опазване и възстановяване на водните екосистеми;
9. Въвеждане на програма за провеждане на мероприятия по зарибяване на язовири и реки;

МЯРКА 3

ЕФЕКТИВЕН КОНТРОЛ В ОБЛАСТТА НА РИБАРСТВОТО

Дейности:

1. Прилагане на програми за контрол, подобряване на капацитета на правоохранителните органи и използване на високотехнологични средства за борба с незаконния, нерегламентиран и недеклаиран риболов;
2. Подсигуряване на електронното отчитане на риболовните кораби;
3. Гарантиране на проследяемостта на продуктите от риболов и аквакултури и повишаване на информираността на крайния потребител;
4. Насърчаване на отговорен риболов чрез провеждане на информационни кампании.

АКВАКУЛТУРА

В световен мащаб се наблюдава много бързо увеличаване на хидробионите, обект на аквапроизводството. Подобна тенденция има и в България. Аквапроизводството у нас е в различни по размер акваферми и те варират от дребни производители до големи кооперативни и корпоративни структури, подпомагани от преработвателната, фуражната индустрия и от производителите на оборудване за аквапроизводството.

Наблюдава се тенденция на увеличение на производството от аквакултурата, докато уловите на водни организми намаляват. Това е във връзка с политиката на Европейския съюз за прилагане на устойчиви методи за експлоатация на естествените водоеми, които да са екологосъобразни, промишлените улови да са устойчиви и да не влияят негативно върху числеността на популациите от различни видове хидробионти.

Традиционно в България за отглеждане на риба и други водни организми се използват специализирани рибовъдни басейни (най-често земни и бетонни), садки (мрежени клетки), язовири, използвани за басейново отглеждане на риба, колекторни установки за черна мида и навлезлите през последните години, рециркулационни системи за аквакултури (РСА).

При планиране и организиране на аквапроизводството в България трябва да се избягват и най-малки възможности за конфликти с други селскостопански отрасли, производители на ел. енергия и с улова на хидробионти в естествените водоеми. Тези конфликтни ситуации може да бъдат свързани с използването на водите, на земните и водните площи и с пазарните взаимоотношения между различни производители и организации. За избягване на острата конкуренция с промишлените улови, при планирането на аквапроизводството, то трябва да се съобразява с незадоволените нужди на пазара от различни водни организми. Политиките в сектора трябва да са насочени към подпомагане и възстановяване на съществуващите мощности и възможности за производството на нови видове хидробионти, обект на аквакултурата, чийто улов е намален или липсва в естествените водоеми. Увеличените възможности за развитие на аквапроизводството у нас са резултат от следните по-важни фактори:

- наблюдава се постоянно нарастване на търсенето на качествени хидробионти и продукти от тях;
- развитие на генетиката, развъждането и храненето, осигуряващи устойчиво аквапроизводство, при висока интензивност на растежа на отглежданите хидробионти и ефективен мениджмънт на финансовите параметри в аквафермите;
- подобряване на традиционните производствени технологии за култивиране на хидробионти;
- разработване на производствени технологии за култивиране на нови видове хидробионти, които са екологосъобразни и щадящи водните екосистеми;
- повишаване на нуждите от зарибяване на естествените водоеми с различни видове хидробионти, с цел поддържане на числеността на естествените популация водни организми;
- подобрен мениджмънт на водата, използвана за аквапроизводство;
- перспективи за комбиниране и интегриране на аквакултурата с други дейности.

Основните трудности, които пречат на развитието на аквакултурата в България са следните:

- липса на синхронизирана нормативна уредба, регулираща дейността на аквакултурата /ЗРА, ЗВМД, ЗВ, ЗООС и др. както и подзаконовите актове/.

Несъответствие на действащото законодателство и другата подзаконова нормативна уредба на стопанските реалности и на изискванията за развитие на този подотрасъл;

- липса на ефективен и действащ контрол и контролни механизми за намаляване на частта на сивия сектор в аквакултурата /незаконно производство и продажба на риба/;
- липса на идентификация на предлагания в пазарната мрежа продукт от аквапроизводството и невъзможност за проследяването на пътя му обратно до аквафермата;
- трудности и проблеми при пласирането на продукцията;
- ограничен достъп до пазарна информация, свързана с аквапроизводството;
- слаб достъп до международните пазари за хидробионти и продукти от тях;
- критично състояние на генофонда и липса на ефективна система за неговото възпроизводство, опазване, охрана и контрол.
- липса на морска аквакултура за отглеждане на риби, специално на калкан, черноморска пъстърва;
- липса на организирана консултантска дейност и научно обслужване на аквафермите;
- липса на работна ръка;
- лимитирани възможности за финансиране на модернизирането и разширяването на дейността в традиционната аквакултура;
- несъвършенства на системата за отчетност и контрол върху документооборота на производството и пласмента на продукцията по отношение на натуралните и стойностните показатели; и степента на използване на производствените мощности;
- пренебрегване ролята на профилактично-лечебните мероприятия в аквакултурата;
- повишава се контрола на качеството на отточните води от фермите за хидробионти;
- законодателството за опазване на околната среда поставя нови и по-строги изисквания към прилаганите технологии за аквапроизводство;

ЦЕЛ 1

НАСЪРЧАВАНЕ НА УСТОЙЧИВА АКВАКУЛТУРА

МЯРКА 1

ПРЯКО УЧАСТИЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ В ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ИНСТРУМЕНТАРИУМА ЗА ПРОВЕЖДАНЕТО НА ЦЕЛИ

Дейности:

1. Пряко участие на заетите в сектора /чрез браншовите организации/ във вземане на решения и определяне на политиките в областта на аквакултурата;

2. Разработване на адекватна структура за организация и управление на аквакултурата;
3. Повишаване на ефективността на „Консултативен съвет по рибарство и аквакултура“ към министъра на земеделието;
4. Повишаване ефективността и ролята на професионалните организации в сектор „Рибарство и аквакултура“ и насърчаване на общата организация на пазара;

МЯРКА 2

КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТ И УСТОЙЧИВОСТ НА АКВАКУЛТУРАТА

Дейности:

1. Стимулиране на традиционната за страната, устойчива аквакултура;
2. Създаване на единен върховен орган, обединяващ всички институции, имащи отношение към аквапроизводството;
3. Аквакултурата да бъде отделена от риболова, да бъде в структурата на животновъдството и да се подчинява на нормативната уредба като животновъден подотрасъл;
4. Максимално рационално разходване на средствата по Оперативни програми на ЕС;
5. Стабилизиране, разширение, модернизация и повишаване на енергийната ефективност на съществуващи аквакултурни стопанства и изграждане на нови;
6. Актуализация и синхронизиране на законовата рамка, регулираща дейността на подсектора рибарство и аквакултура;
7. Да се създаде система за идентификация на предлаганите на пазара хидробионти и продукт от тях, която да дава възможност за проследяване на пътя им обратно до фермата;
8. Разработване на структура за създаване на информационно - статистическа система за обслужване на подотрасъла, която да дава възможност за анализи, показващи състоянието на подсектора по отношение на динамиката на пазара;
9. Приоритетно развитие на морската аквакултура, с цел осигуряване на конкурентноспособност на подотрасъла;
10. Разработване на национална програма за развитие на селекционната дейност в аквакултурата;
11. Разработване на програма за профилактично-лечебните мероприятия в аквакултурата.
12. Стимулиране на аквакултурно производство, осигуряващо екологични услуги и преминаване към производство на биологични аквакултури;
13. Насърчаване на обмена на добри практики и трансфера на знания между науката и сектора и внедряване на иновации;

МЯРКА 3 УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

Дейности:

1. Въвеждане на компенсации на заети с производство на аквакултура и преработка на продукти от аквакултури за допълнителните разходи, които са понесли поради сътресението на пазара вследствие на пандемия, война икономическа криза;
2. Въвеждане на мерки за управление на риска в аквакултурната дейност от природни, здравни и эпизоотични рискове и пазарни флуктуации.

ЦЕЛ 2 РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТЕН, ПРОЗРАЧЕН И СТАБИЛЕН ПАЗАР НА ПРОДУКТИ ОТ РИБОЛОВ И АКВАКУЛТУРИ

МЯРКА 1 ДОСТЪП ДО ПАЗАРИ

Дейности:

1. Насърчаване на сдружаването на производители с цел кандидатстване за регистрация на традиционни продукти от аквакултури в Европейските регистри на Защитените наименования за произход и Защитени географски указания;
2. Изграждане и модернизация на специализирани рибни пристанища, тържища и центрове за първа продажба на продукти от риболов и аквакултури;
3. Развитие на мрежа от рибни пазари;

МЯРКА 2 ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТТА

Дейности:

1. Увеличаване на икономическия дял на риболова и аквакултурите чрез насърчаване на преработката и добавянето на стойност към продукти от риболов и аквакултури;
2. Популяризиране на асортиментите от риба и други водни организми, ценността им като хранителен продукт и значението им за диетичното и здравословното хранене;
3. Подобряване на възможностите за представяне и предлагане в търговските обекти на българска риба и рибни продукти

Разбира се, тази амбициозна програма няма как да се реализира в условия на политическа нестабилност и постоянно сменяни управленски кадри. Ето защо, освен тясно сътрудничество със стопаните, производителите и търговците в отделните сектори, необходима е и политическа подкрепа. Ние ще работим за обединение на усилията с всички, милеещи за развитието на България

полигитически групи. Ще положим усилия, за да наложим разбирането, че земеделието, животновъдството, горите, ловът и риболова трябва да са максимално опазени от политическите капризи на времето. Да са поставени върху здрави стратегически основи, с целеполагане, възприето като национална цел за всички участници в политиката. И това, изглежда, ще е най-тежкото предизвикателство, защото сме доказали, че с управлението в сектора можем да се справим, независимо от климатичните трудности и усложненото международно положение.

СТАБИЛНА БЪЛГАРИЯ
В СИГУРНА ЕВРОПА

